

АРБИТРЧИЙН ЁС ЗҮЙН ДҮРЭМ

НЭГ. ЗОРИЛГО

- 1.1. Энэ дүрмийн зорилго нь Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын дэргэдэх Монголын Олон Улсын Арбитр /цаашид “Арбитр” гэх/-ын арбитрчийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд баримтлах ёс зүйн хэм хэмжээг тодорхойлж, зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн тухай талуудын гомдол болон холбогдох бусад этгээдийн мэдээллийг хянан шийдвэрлэх, ёс зүйн зөрчил гаргасан нь тогтоогдсон тохиолдолд хариуцлага хүлээх, арбитрт итгэх олон нийтийн итгэлийг нэмэгдүүлэх, түүнчлэн арбитрчийн хараат бус байдлыг хангахад оршино.
- 1.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Арбитрын тухай хууль, Монголын Олон Улсын Арбитрын дүрэм, арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх дүрэм нь энэхүү дүрмийн эрх зүйн үндэс байна.
- 1.3. Энэхүү дүрэм нь арбитрчаар ажиллахыг зөвшөөрсөн цагаас эхлэн арбитрын ажиллагааны бүх үе шат болон арбитрчийн ажил хэргийн харилцаанд мөрдөгдөнө. Түүнчлэн арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцоогүй үед мөрдөгдөнө.

ХОЁР. АРБИТРЧИЙН ЁС ЗҮЙН ҮНДСЭН ЗАРЧИМ

- 2.1. Нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн ёс суртахууны хэм хэмжээг үлгэрлэн сахиж, хүний эрх, эрх чөлөө, эрхэм чанарыг хүндэтгэх, хууль дээдлэх, үнэнч шударга, хараат бус, бие даасан, аливаа асуудалд бодитой, төвийг сахисан байр сууринаас, адил тэгш хандах, мэргэжлийн ур чадвараа байнга дээшлүүлэх, нууц задруулахгүй байх нь арбитрчийн ёс зүйн үндсэн зарчим байна.

ГУРАВ. ЁС ЗҮЙН ЗӨРЧИЛ

- 3.1. Энэхүү дүрмээр тогтоосон хэм хэмжээг зөрчсөн арбитрчийн үйлдэл, эс үйлдлийг ёс зүйн зөрчил гэж үзнэ.
- 3.2. Ёс зүйн ноцтой зөрчил гэдэгт энэхүү дүрмээр арбитрчид үүрэг болгосон буюу хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөнийг ойлгоно. */Эргэлзээгүй байх үүднээс, энэхүү дүрэмд “хориглоно” гэж заасан зүйл, заалт үүнд байна/*
- 3.3. Арбитрчийн мэргэжлийн ур чадвар, дадлага, туршлага болоод арбитрын шийдвэрийн агуулга нь ёс зүйн зөрчилд хамаарахгүй.
- 3.4. Арбитрч нь энэхүү дүрмээр тогтоосон ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн бусад арбитрчийн үйлдэл, эс үйлдэхгүйг үл тэвчих ба тухайн зөрчлийг мэдсэн даруйд арбитрт мэдэгдэнэ.

ДӨРӨВ. АРБИТРЫН АЖИЛЛАГААГ ШУУРХАЙ, ХУУЛЬ ДҮРМИЙН ДАГУУ ЯВУУЛАХ

- 4.1. Арбитрч нь зөвхөн хэргийн оролцогчдын /цаашид “талууд”/ өмнө төдийгүй арбитрын ажиллагаанд хариуцлага хүлээх бөгөөд арбитрын ажиллагааг

шуурхай, хууль, дүрэмд нийцүүлэн явуулахын тулд ёс зүйн хэм хэмжээг сахих үүрэгтэй.

- 4.2. Арбитрч нь аливаа хэрэгт арбитрчаар томилогдсон тохиолдолд арбитрын ажиллагааг хууль, дүрэмд нийцүүлэн шуурхай явуулах ба хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр шаардлагатай шийдвэрийг гаргахгүй байх, шийдвэрт гарын үсэг зурахгүй байх, удаа дараа хуралдаанд хоцрох, таслах эсхүл бусад хэлбэрээр арбитрын ажиллагааг саатуулахыг хориглоно.
- 4.3. Арбитрч нь Арбитрын тухай хууль, Арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх дүрэм, арбитрын ажиллагааны журам, арбитрын хэлэлцээр болон бусад холбогдох баримт бичигт тодорхойлсон арбитрчийн бүрэн эрхийг хэтрүүлэх, урвуулан ашиглахыг хориглоно.
- 4.4. Арбитрч нь шийдвэр гаргах эрхээ бусдад шилжүүлэхийг хориглоно.

ТАВ. ХАРААТ БУС БАЙДАЛ, ТҮҮНД НӨЛӨӨЛӨХ АЛИВАА АШИГ СОНИРХОЛ, ХАРИЛЦААНЫ ИЛ ТОД БАЙДАЛ

- 5.1. Арбитрч нь тухайн хэрэгт арбитрчаар томилогдсон, арбитрчаар ажилласан, түүнчлэн арбитрын үндсэн шийдвэр гарснаас хойш 1 жилийн хугацаанд арбитрын ажиллагаанд нөлөөлөхүйц, шударга бус, нэг талыг барьсан гэж үзэх үндэслэл бүхий аливаа ашиг сонирхлын зөрчил (санхүү, бизнес, мэргэжил, гэр бүл болон нийгмийн харилцаанд орох гэх мэт) гаргахаас зайлсхийх үүрэгтэй.
- 5.2. Арбитрч нь аливаа маргаанд арбитрчаар томилохыг талуудаас, эсхүл эрх бүхий этгээдээс шаардах эрхгүй бөгөөд ийнхүү санал тавьж болохгүй.
- 5.3. Арбитрын бүрэлдэхүүнд орсон арбитрч нь тухайн маргааны талууд болон тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчдөд өмнө нь мэргэжлийн зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүлж байгаагүй, тэдгээртэй төрөл садангийн болон ажил үүрэг, эд хөрөнгийн хувьд холбоогүй, ашиг сонирхлын зөрчилгүй байна.
- 5.4. Арбитрч нь талуудад тэгш хандах үүрэгтэй бөгөөд хөндлөнгийн дарамт, нөлөөлөлд автахгүй байхыг эрхэмлэнэ.
- 5.5. Арбитрч нь тодорхой хэрэг, талууд, оролцогчид, тэдгээрийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, өмгөөлөгчтэй ашиг сонирхлын зөрчилтэй эсэх талаар дараах мэдээллийг Арбитр болон оролцогч талуудад мэдэгдэх үүрэгтэй:
 - 5.5.1 арбитраас гарах эцсийн шийдвэрт шууд болон шууд бус байдлаар нөлөөлөхүйц санхүүгийн болон хувийн ашиг сонирхол бий эсэх;
 - 5.5.2 хараат бус байдалд нөлөөлөхүйц эсхүл тэгш бус гэж үзэх үндэслэл бүхий санхүүгийн, бизнес, гэр бүл, төрөл садан болон нийгмийн бусад харилцаа холбоо өмнө нь байсан эсхүл байгаа.
- 5.6. Арбитрын бүрэлдэхүүний даргалагч арбитрч нь арбитрын бүрэлдэхүүний бусад арбитрч нартай ашиг сонирхлын зөрчилтэй эсэх талаарх мэдээллийг Арбитр болон оролцогч талуудад мэдэгдэнэ.
- 5.7. Арбитрчийн эрхэлж буй ажил, албан тушаалтай холбоотойгоос бусад маргаанд арбитрын ажиллагаанд талуудын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, өмгөөлөгчөөр оролцохыг хориглоно.

ЗУРГАА. ТАЛУУД БОЛОН БУСАД ОРОЛЦОГЧИДТОЙ ХҮНДЭТГЭЛТЭЙ ХАРИЛЦАХ

- 6.1. Арбитрч нь талууд, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгч, арбитрын ажиллагааны бусад оролцогчидтой хүндэтгэлтэй харилцах бөгөөд доромжлох, айлган

сүрдүүлэх, заналхийлэх, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаах, басамжлах зэрэг зүй бусаар харилцах, зан харилцааны дутагдал гаргахгүй байх үүрэгтэй.

- 6.2. Талуудын байгуулсан арбитрын хэлэлцээр, арбитрын ажиллагаанд хэрэглэх хууль, дүрэмд арбитрчаас талуудтай харилцах аливаа хэлбэр, агуулгыг тогтоож өгсөн бол арбитрч нь уг хэм хэмжээг мөрдөх үүрэгтэй.
- 6.3. Арбитрын хэлэлцээр, Арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх дүрэм, арбитрын ажиллагааны журамд өөрөөр заагаагүй бол арбитрч нь аль нэг талтай харилцах тохиолдолд зөвхөн бичгээр харилцах ба хуулбарыг нөгөө талд нэгэн зэрэг хүргүүлнэ. Хэрэгтэй холбоотой аливаа бичгээр ирүүлсэн мэдээлэл нөгөө талд хүргэгдээгүй тохиолдолд арбитрч түүнийг даруй хүргүүлэх арга хэмжээ авна.
- 6.4. Арбитрч нь арбитрын хуралдааны явцад арбитрын хуралдааны зориулалтаас бусад гар утас, харилцаа холбоо, техник технологийн хэрэгсэл ашиглахгүй байх үүрэгтэй.

ДОЛОО. НУУЦ ЗАДРУУЛАХГҮЙ БАЙХ

- 7.1. Арбитрч нь арбитрын ажиллагааны явцад өөрт нь илэрхий болсон төр, байгууллага, хувь хүний болон зөвлөлдөх тасалгааны нууцыг задруулахыг хориглоно.
- 7.2. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй, мөн холбогдох хууль, дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол арбитрч нь арбитрын ажиллагаа, талууд, арбитрын шийдвэртэй холбоотой бүх мэдээллийг нууцлах үүрэгтэй.
- 7.3. Арбитрч нь хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үргэлжилж байгаа хэрэг, маргааны талаар өөрийн санал, бодлыг урьдчилан илэрхийлэх, бусад этгээд болон олон нийтэд мэдээлэх, амлалт өгөхийг хориглоно.

НАЙМ. ЁС ЗҮЙН ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ МЭДЭЭЛЭЛ, ГОМДОЛ ХҮЛЭЭН АВАХ

- 8.1. Талууд, бусад оролцогчид нь арбитрч ёс зүйн зөрчил гаргаснаас хойш 6 сарын дотор, зөрчил гаргасан тухай мэдсэнээс хойш 1 сарын дотор гомдол, мэдээллийг холбогдох баримтын хамт Арбитрын ажлын албанд ирүүлнэ.
- 8.2. Хэрэгт хамааралгүй бусад иргэн, хуулийн этгээд, албан тушаалтан нь арбитрчийн ёс зүйн зөрчлийн талаарх гомдол, мэдээлэл гаргаж болох ба ингэхдээ энэ дүрмийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт заасныг баримтална.
- 8.3. Гомдол, мэдээлэлд дараах зүйлсийг тусгасан байна:
 - 8.3.1. гомдол, мэдээлэл гаргагч иргэний овог, нэр, оршин суугаа газрыг хаяг, шуудангийн хаяг;
 - 8.3.2. гомдол, мэдээлэл гаргагч хуулийн этгээдийн нэр, оршин байгаа хаяг, эрх бүхий этгээдийн нэр, албан тушаал, төлөөлөгчид олгосон итгэмжлэл;
 - 8.3.3. гарын үсэг, огноо;
 - 8.3.4. гомдол, мэдээллийн үндэслэл.
- 8.4. Арбитрын ажлын алба гомдол, мэдээллийг хүлээн авснаас хойш 72 цагийн дотор Арбитрчдын ёс зүйн хороо /цаашид “Ёс зүйн хороо” гэх/-нд мэдэгдэнэ.
- 8.5. Гомдол, мэдээллийг дараах тохиолдолд хүлээн авахгүй:
 - 8.5.1. гомдол, мэдээлэл нь тодорхой нэр хаяггүй;
 - 8.5.2. энэ дүрмийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт заасан хугацааг хэтрүүлсэн;
 - 8.5.3. энэ дүрмийн 8 дугаар зүйлийн 8.3 дахь хэсэгт заасан шаардлага хангаагүй;

8.5.4. өмнө нь хандаж байсан асуудлаар өргөдөл, мэдээлэл гаргасан бөгөөд түүнийг дахин хянаж шийдвэрлэх үндэслэлгүй.

8.6. Ёс зүйн хорооны хуралдааныг зохион байгуулах, гомдол гаргагч болон гомдолд холбогдох арбитрчид мэдэгдэл хүргүүлэх, ажиллагааг Арбитрын ажлын алба хариуцна.

**ЕС. ЁС ЗҮЙН ХОРОО БОЛОН ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙГ ХЭЛЭЛЦЭХ,
ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГАА**

9.1. Ёс зүйн хороо нь 5 гишүүнтэй байх бөгөөд Арбитрын даргын саналыг харгалзан Арбитрчдын зөвлөл хорооны гишүүнийг 3 жилийн хугацаагаар томилно.

9.2. Ёс зүйн хорооны гишүүн нь арбитрчаар 3-аас доошгүй жил ажилласан бөгөөд урьд нь ёс зүйн зөрчил гаргаж байгаагүй этгээд байна.

9.3. Ёс зүйн хороо нь гомдлыг хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор 3 гишүүний бүрэлдэхүүнтэйгээр хэлэлцэн олонхын саналаар дүгнэлт гаргаж, Арбитрчдын зөвлөлд хүргүүлнэ. Хэрэв шаардлагатай гэж үзвэл гомдол, мэдээллийг хэлэлцэх хугацааг Ёс зүйн хороо нь 1 удаа 14 хоногоор сунгаж болно.

9.4. Ёс зүйн хороо нь гомдол, мэдээллийн талаар гомдол, мэдээлэлд холбогдох арбитрчид нэн даруй мэдэгдэнэ. Арбитрч нь мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойш 3 хоногийн дотор гомдол, мэдээлэлтэй холбогдуулан тайлбараа Ёс зүйн хороонд бичгээр эсхүл цахим шуудангаар ирүүлнэ.

9.5. Гомдлыг хэлэлцэх Ёс зүйн хорооны 3 гишүүдийг Арбитрын дарга томилно. Ёс зүйн хорооны гишүүд олонхын саналаар гомдол хэлэлцэхэд даргалах гишүүнээ сонгоно.

9.6. Ёс зүйн хорооны гомдол, мэдээллийг хэлэлцэх ажиллагаанд гомдол, мэдээлэл гаргагч, гомдол, мэдээлэлд холбогдох арбитрч оролцож болох бөгөөд ийнхүү хүрэлцэн ирээгүй нь Ёс зүйн хорооны дүгнэлт гаргахад саад болохгүй. Гомдол хэлэлцэх Ёс зүйн хорооны гишүүд шаардлагатай гэж үзвэл гомдол хэлэлцэхэд үйл баримтыг гэрчлэх, тайлбар авах зорилгоор гуравдагч этгээдийг оролцуулж болно.

9.7. Ёс зүйн хорооны хурлын товыг Ажлын албанаас гомдол, мэдээлэл гаргагч, гомдол, мэдээлэлд холбогдох арбитрчид боломжит хэлбэрээр, 3-аас доошгүй хоногийн өмнө мэдэгдэнэ.

9.8. Арбитрчдын зөвлөл нь Ёс зүйн хорооны дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор хуралдан шийдвэр гаргана.

9.9. Арбитрчдын зөвлөл нь шийдвэр гаргахдаа гомдол, мэдээлэл гаргагч болон гомдол, мэдээлэлд холбогдох арбитрчийг байлцуулахгүй байж болно.

9.10. Арбитрчдын зөвлөл нь Ёс зүйн хорооноос ирүүлсэн дүгнэлтэд үндэслэн олонхын саналаар шийдвэр гаргах бөгөөд шийдвэр нь тогтоол хэлбэртэй байна

9.11. Арбитрчдын зөвлөлийн шийдвэр, тогтоол нь эцсийн бөгөөд гомдол гаргах эрхгүй.

9.12. Арбитрчдын зөвлөлийн тогтоол гарснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор гомдол, мэдээлэл гаргагч, гомдол, мэдээлэлд холбогдсон арбитрчид мэдэгдэх ажиллагааг Арбитрын ажлын алба хариуцна.

АРАВ.АРБИТРЧИЙН ЁС ЗҮЙН ЗӨРЧЛИЙГ ЗОГСООХ ТАЛААР АРБИТРЫН АЖЛЫН АЛБАНААС АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

- 10.1 Арбитрын ажиллагаа болон хуралдааны явцад арбитрч нь энэхүү дүрмийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.4 дэх хэсгүүдэд заасан зөрчлийг гаргасан тохиолдолд Арбитрын ажлын алба энэ талаар арбитрчийн ёс зүйн зөрчлийн бүртгэлд бүртгэх бөгөөд уг бүртгэл нь нийтэд хаалттай байна.
- 10.2 Арбитрчийн ёс зүйн бүртгэлд зөрчил гаргасан тухай тэмдэглэсэн тохиолдолд Арбитрын даргаас тухайн арбитрчид хаалттай сануулах арга хэмжээ авна.
- 10.3 Ёс зүйн зөрчлийн бүртгэлд ёс зүйн зөрчил гаргасан тухай удаа дараа буюу 3-аас дээш удаа бүртгэсэн бол Арбитрын ажлын алба Ёс зүйн хороонд зөрчил гаргасан арбитрчийн талаар гомдол гаргаж болно.

АРВАН НЭГ. ЁС ЗҮЙН ХАРИУЦЛАГА

- 11.1. Арбитрчдын зөвлөл арбитрч ёс зүйн зөрчил гаргасан гэж үзвэл дараах хариуцлагын аль нэгийг хүлээлгэнэ:
 - 11.1.1.арбитрчид нээлттэй сануулах;
 - 11.1.2.арбитрчийн эрхийг түдгэлзүүлэх саналыг Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын Удирдах Зөвлөлийн хуралд оруулах;
 - 11.1.3.арбитрчдын нэрсийн жагсаалтаас хасах саналыг Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын Удирдах Зөвлөлийн хуралд оруулах.
- 11.2. Ёс зүйн зөрчлийг 1 жилийн хугацаанд давтан буюу 2 ба түүнээс дээш удаа гаргасан тохиолдолд энэхүү зүйлийн 11.1.3 дахь хэсэгт заасан хариуцлагыг ногдуулна.
- 11.3. Ёс зүйн ноцтой зөрчил гаргасан арбитрчид энэхүү зүйлийн 11.1.3 дахь хэсэгт заасан хариуцлагыг шууд ногдуулж болно.
- 11.4. Энэхүү дүрмийн дагуу арбитрчдын нэрсийн жагсаалтаас хасагдсан тохиолдолд тухайн хүнийг 5 жилийн хугацаагаар арбитрчийн нэрсийн жагсаалтад дахин бүртгэхгүй.

АРВАН ХОЁР. БУСАД

- 12.1. Арбитрчдын зөвлөл нь тухайн арбитрчид ёс зүйн хариуцлага ногдуулсан нь хэргийг шийдвэрлэсэн арбитрын тухайн шийдвэрийг өөрчлөх үндэслэл болохгүй.
- 12.2. Арбитрын ажлын алба нь арбитрчийн ёс зүйн гомдол, зөрчлийн талаар бүртгэл хөтөлж ажиллана.
- 12.3. Энэхүү дүрмийг 2022 оны 2 дугаар сарын 8-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
- 12.4. Энэхүү дүрэм батлагдсантай холбогдуулан Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын Зөвлөлийн 2014 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 75 тоот тогтоолын хавсралт №4-өөр баталсан Арбитрчийн ёс зүйн дүрмийг хүчингүй болсонд тооцсугай.